

следует назвать Закон о борьбе с коррупцией во внешнеэкономической деятельности, Закон о правонарушении в отношении иностранных граждан и Конвенцию по борьбе со взяточничеством ОЭСР. В 1977 году Международная торговая Палата разработала Международный кодекс поведения в деловых отношениях, но его положения носят рекомендательный, а не обязательный характер. Некоторые аспекты социальной ответственности компаний, а именно условия труда на предприятиях, регулируются Международной организацией труда.

В то же время подобное регулирование не охватывает весь комплекс социальной ответственности бизнеса, что предопределяет возможность и необходимость появления новых нормативно-правовых требований и документов по данной проблематике. Вопрос правового регулирования социальных и этических аспектов деятельности компаний является актуальным и для Украины в контексте ее интеграции в мировую экономику и Европейский Союз.

Источники и литература

1. Гриффин Р., Пастей М. Международный бизнес. – 4-е изд./ Пер. с англ. Под ред. А.Г.Медведева. – СПб.: Питер, 2006. – С.215-254.
2. Котлер Ф. Основы маркетинга. – Новосибирск: Наука, 1992. – С.67-68.
3. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М: “Дело ЛТД”, 1994. – С.142-154.
4. Каргалова М.Е.С: Политика общественного благосостояния// Современная Европа. – 2006. – №1. – С.100-107.
5. Kinard J. Management.-Lexington, Toronto: D.C.Health and company. – 2005. – P.448-468.
6. www.iamik.ru
7. www.rfpa.ru
8. www.comnews.ru
9. www.freeas.org
10. www.en.wikipedia.org
11. www.do.ektu.kz
12. www.sippec.ru
13. www.social.kharkov.ua
14. www.isocentre.ru
15. www.biosafety.ru
16. www.ugmk.info

Пех М.Є., Ковальова Г.І.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧНИНИ У ПІДПРИЄМСТВАХ КРИМСЬКОГО РЕГІОНУ

Постановка проблеми. Збільшення виробництва яловичини у південному регіоні може в значній мірі сприяти вирішенню проблеми забезпечення м'ясом і м'ясопродуктами населення Криму. Тут важливо задіяти всі наявні ресурси для виробництва продукції, що відповідають потребам ринку за кількістю та якістю яловичини, її придатковості [1].

Використання різних видів ресурсів для збільшення виробництва яловичини в регіоні є вирішальним фактором у формуванні оптимізованої собівартості продукції, враховуючи той факт, що цей напрям виробництва є найбільш ресурсоміським як трудових так і матеріально-технічних ресурсів.

Постановка задачі. Мета статті висвітлити стан виробництва яловичини у підприємствах АР Крим та основні складові його економічного піднесення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ефективність нормування праці розглядали багато авторів, серед них П.В. Щепієнко [1], М.М. Караман, П.М. Майданевич [5] та ін.

Викладення основного матеріалу. Кримський регіон за обсягами виробництва яловичини займає одне з провідних місць серед регіонів України в балансі м'яса, що видно з таблиці 1.

Таблиця 1. Виробництво м'яса у всіх категоріях господарств у 1990-2006 р.р. (тис. тонн у забійній вазі)

№	Показники	Роки			2006 р. в % до	
		1990	2000	2006	1990	2000
1	Усього: по Україні	4357,8	1662,8	1723,2	39,5	103,6
	по АР Крим	201,6	68,5	120,4	59,7	175,8
2	Питома вага Криму, %	4,6	4,1	7,0	х	х
3	У т.ч. яловичина: по Україні	1985,4	754,3	567,4	28,6	75,2
	по АР Крим	67,7	24,4	41,5	61,3	170,0
4	Питома вага Криму, %	3,4	3,2	7,3	х	х
5	Питома вага яловичини у загальному виробництві м'яса: по Україні	45,5	45,4	32,9	х	х
	по АР Крим	33,6	35,6	34,5	х	х

Аналіз наведених даних табл.1 свідчить, що у кримському регіоні в порівнянні з 2000 роком є значне збільшення виробництва м'яса – на 75,8 %, тоді як по Україні – на 3,6%. В цьому позитивному процесі значну роль відіграє збільшення виробництва яловичини (на 70 %), питома вага якої у загальному виробництві м'яса складає 34 – 35 %.

При чому статистичні дані свідчать про те, що у 2006 році витрати кормів на виробництво одного центра приросту великої рогатої худоби у сільськогосподарських підприємствах Криму складають 11,1 ц к.од. Це найнижчий показник серед усіх регіонів і менше показника по Україні в цілому на 4,4 ц. к.од. (27 %).

В останні 5 – 7 років помітні позитивні результати мають місце у збільшенні валової продукції тваринництва Криму, що видно з таблиці 2. Як видно з наведеної табл. 2 темпи приросту валової продукції тваринництва у 2006 р. зросли на 54,3 % в порівнянні з 2000 р, тоді як по Україні – на 16,5 %.

Питома вага регіону збільшилась до 4,7 % від загального обсягу ба по цьому показнику Крим займає 8 місце серед регіонів України.

Таблиця 2. Валова продукція тваринництва у всіх категоріях господарств у порівняльних цінах 2005 р., млн. грн.

№	Показники	Роки			2006 р. в % до	
		1990	2000	2006	1990	2000
1	Україна	79315,2	34316,4	39985,7	50,4	116,5
2	АР Крим	3326,0	1231,2	1899,3	57,1	154,3
3	АР Крим в % до України	4,2	3,6	4,7	x	x
4	Місце по регіону	x	x	8	x	x

Позитивні тенденції розвитку мають місце не тільки у скотарстві, а й у інших галузях тваринництва, що стало наслідком підвищення продуктивності праці зайнятих працівників у тваринництві сільськогосподарських підприємств АР Крим. Це видно з нижченаведених даних у табл. 3.

Таблиця 3. Показники продуктивності праці у тваринництві сільськогосподарських підприємств АР Крим за 1990 – 2006 рр., у порівняльних цінах 2005 р., тис. грн.)

Роки	Вироблено тваринницької продукції на одного працюючого		Перевищення показників АР Крим до середніх по Україні		Місце АР Крим серед регіонів
	по Україні	по АР Крим	тис. грн.	%	
1990	26,1	37,4	+11,3	43,3	1
2002	16,7	21,9	+5,2	31,1	6
2003	19,3	32,4	+13,1	67,8	3
2004	25,8	59,9	+34,1	у 2,3 р.	1
2005	33,9	70,9	+37,0	у 2,1 р.	2
2006	41,0	82,6	+41,6	у 2 р.	3
2006 у % до: 1990	157,1	у 2,2 р.	x	x	x
2005	120,9	116,5	x	x	x

Як свідчать дані табл.3 у АР Крим вироблено тваринницької продукції на одного зайнятого у 2006 році 82,6 тис. грн., що більше ніж у 1990 році в 2,2 рази та в порівнянні з середнім показником по Україні – в 2 рази. На протязі останніх 5 років перехідного періоду до ринкових відносин, Кримський регіон по цьому показнику займає 1 – 3 місця серед регіонів України.

Вагомим фактором економічного піднесення галузей тваринництва на сучасному етапі є не тільки розвиток приватних особистих господарств населення, а й промислового виробництва на великих фермах. Сутність цього процесу полягає в тому, що за рахунок додаткових вкладень у процес відтворення поголів'я, кормову та технічну базу підвищується продуктивність тварин, збільшуються обсяги виробництва продукції при оптимальних витратах кормових і матеріальних ресурсів. Це сприяє й зниженню собівартості виробництва продукції, та збільшенню доходності підприємств.

Прикладом успішного ведення галузі скотарства та виробництва яловичини може слугувати СТОВ "Дружба народів" Красногвардійського району, яке здійснює суттєвий вплив на розвиток галузі в цілому по району. В цьому підприємстві на початок 2008 р. утримується 29,1 тис. поголів'я великої рогатої худоби, в тому числі корів – 1121 гол. За 2007 рік реалізовано великої рогатої худоби 12,6 тис. тонн, в живій вазі, що складає 74,0 % від реалізації худоби та птиці всіх видів. Середня жива маса при забої становить 475 кг. при середніх приростах на вирощуванні і відгодівлі за рік 863 г. Від реалізації яловичини одержано прибутку в 2007 р. 108,8 млн. грн., рівень рентабельності дорівнює 12,6 % [5].

Позитивні результати виробництва яловичини підприємства стали можливими не тільки за рахунок запровадження ресурсозберігаючої технології та інтенсивного використання поголів'я, а й за рахунок оптимізації структури витрат трудових, матеріальних і енергетичних ресурсів, фінансової підтримки через цільові програми держави. Структура витрат ресурсів на виробництво яловичини по СТОВ "Дружба народів" наведена у табл. 4.

Аналіз даних табл. 4 показує, що у Красногвардійському районі основний обсяг виробництва яловичини у 2007 році здійснюється у СТОВ "Дружба народів" – 96,1 %. Інші дрібні підприємства в районі не впли-

вають на економіку галузі та структуру витрат, які визначають собівартість виробництва яловичини (784,6 грн. за 1 ц.), забезпечує рентабельне ведення скотарства.

Таблиця 4. Витрати ресурсів на виробництво яловичини по СТОВ "Дружба народів" Красногвардійського району за 2007 рік .

Показники, елементи витрат	СТОВ "Дружба народів"		Красногвардійський район		СТОВ "Дружба народів"	
	Всього	%	Всього	%	Всього	%
Валове виробництво худоби в живій вазі, тис. тонн	9,9	x	10,3	x	-0,4	96,1
Собівартість вищогої худоби в живій вазі, грн. за 1 ц	768,6	x	784,3	x	-15,7	98,0
Структура витрат: тис. грн.						
На оплату праці	3869,7	5,1	4323	5,3	-453,3	89,5
Відрахування на соціальні заходи	657,9	0,9	781	1,0	-123,1	84,2
Матеріальні витрати на:						
корми	60960,0	79,9	63217,0	78,5	-2257,0	96,4
паливо і мастильні матеріали	2693,8	3,5	2956	3,7	-262,2	91,1
електроенергія	343,5	0,5	498	0,6	-154,5	69,0
поточний ремонт	94,8	0,1	232	0,3	-137,2	40,9
витрати на захист тварин	232,2	0,3	251	0,3	-18,8	92,5
оплата послуг і додаткових робіт	382,5	0,5	811	1,0	-428,5	47,2
амортизація	2899,7	3,8	3018	3,7	-118,3	96,0
інші витрати	4134,6	5,4	4410	5,5	-275,4	93,8
Разом	76268,4	100	80497	100	-4228,6	94,7

Висновки. Концентрація виробництва яловичини на промисловій основі та запровадження ресурсозберігаючих технологій дозволяє оптимізувати структуру витрат, що свідчить про доцільність розвитку великих підприємств з різними формами власності.

Поліпшення економічної ситуації у скотарстві, підвищення конкурентоспроможності виробництва яловичини можливе за умови інтенсифікації ведення галузі, зростання продуктивності тварин та прибутковості виробництва.

Джерела та література

1. Щепієнко П.В. М'ясний підкомплекс України (проблеми розвитку та ефективності) К.; ІАЕ УААН, 1999. – 64 с.
2. Статистичний збірник „Тваринництво України“ за 2006 рік // Держкомстат України, – К.; 2007.
3. Статистичний збірник „Сільське господарство України“ за 2006 рік // Держкомстат України, – К.; 2007. – 367 с.
4. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств АР Крим, Статистичний бюллетень, м. Симферопіль, 2007.
5. Економіка підприємства: Учебное пособие (под общ. ред. д.э.н., профессора М.М. Карамана и к.э.н., доцента П.Н. Майданевича). – Симферополь, 2007. – 276 с.

Сидорин А.В.

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕЗЕРВОВ ЛИЧНЫХ КРЕСТЬЯНСКИХ ХОЗЯЙСТВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО РЫНКА (на примере Автономной Республики Крым)

Вступление

С признанием того факта, что в современных условиях ЛКХ не просто содействует сельскохозяйственному производству, но и является институтом, способным быть переходным мостом к новым формам хозяйствования, а также значимым фактором возрождения крестьянства как класса, особое значение приобретает задача изучения возможностей практического использования его резервов и возможностей. А резервы крестьянского подворья далеко не исчерпаны. Это отмечено и специалистами, которые в последние годы интенсивно работали над созданием механизма использования возможностей крестьянского подворья. В исследованиях М.И. Хорунжия, В.М. Заболотного, М.Ю. Кулиша, Н.В. Коваль и других делаются попытки рассмотреть эволюцию личного крестьянского хозяйства как управляемый процесс, но цельной системы взглядов по этому вопросу еще не выработано [1], [2], [3].

Ряд исследователей полагает, что возможность использования резервов ЛКХ обусловлена необходимостью совершенствования правовой системы его регулирования [4], [5], [6]. Так еще в конце 70-х годов Л.А. Хорунжий указывал, что «необходимо покончить с положением, когда личное подсобное хозяйство в отличие от других объектов личной собственности чисто потребительского назначения не находится под непосредственной юридической защитой государства» [7, с. 107]. В Украине, в отличие от других стран СНГ, была предпринята попытка обеспечить эту защиту фактически. Для этого был принят ряд законов и норма-